

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 66 L

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i vaktvirksomhetsloven
(særregler for lærlinger i sikkerhetsfaget
og for skoleelever med faget yrkesfaglig
fordypning mv.)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	5	Departementets vurderinger ...	9
			5.1	Innledning	9
2	Bakgrunnen for forslagene	5	5.2	Særregler om alderskravet	9
			5.3	Kravet om tilfredsstillende vandel og politiattest	10
3	Gjeldende rett	6	5.4	Politiets varslingsplikt etter vaktvirksomhetsloven § 8 tredje ledd	11
4	Forslagene om endringer i vaktvirksomhetsloven	7	5.5	Endring av vaktvirksomhetsloven § 19	12
4.1	Forslaget i høringsnotatet	7			
4.2	Høringsinstansenes syn	7			
4.2.1	Særregler om alderskravet og kravet om konkret tilbud om stilling	7	6	Økonomiske og administrative konsekvenser	12
4.2.2	Kravet om tilfredsstillende vandel og politiattest	8	7	Merknader til bestemmelsene	12
4.2.3	Politiets varslingsplikt etter vaktvirksomhetsloven § 8 tredje ledd	9		Forslag til lov om endringer i vaktvirksomhetsloven (særregler for lærlinger i sikkerhetsfaget og for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning mv.) ...	14

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 66 L

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i vaktvirksomhetsloven (særregler for lærlinger i sikkerhetsfaget og for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning mv.)

*Tilråding fra Justis- og beredskapsdepartementet 24. mars 2023,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Justis- og beredskapsdepartementet fremmer i denne proposisjonen forslag til endringer i lov 5. januar 2001 nr. 1 om vaktvirksomhet (vaktvirksomhetsloven) § 8. I forslaget fastsettes det at vandelskravet også gjelder for lærlinger i sikkerhetsfaget og for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning som har praksis i foretak som omfattes av loven. I tillegg tydeliggjøres det at lærlinger kan tilsettes og utføre vakttjeneste eller ha oppgaver direkte knyttet til vakttjeneste før de er fylt 18 år.

Formålet med endringsforslaget er å gjøre det enklere for lærlinger i sikkerhetsfaget og skoleelever på videregående skole (VGS) med faget yrkesfaglig fordypning å få henholdsvis lærlingeplass og praksisplass.

Utover endringen i vaktvirksomhetsloven § 8 tar departementet også sikte på å gjøre endringer i forskrift 28. mars 2011 nr. 337 om vaktvirksomhet (vaktvirksomhetsforskriften) § 5 slik at det gjøres unntak fra kravet om konkret tilbud om stilling for at politiattest kan utstedes til lærlinger i sikkerhetsfaget og skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning. Med bakgrunn i den nære sammenhengen mellom lovforslaget om å innføre vandelskrav og å tydeliggjøre at alderskravet ikke

gjelder for disse gruppene, og behovet for en forskriftsendring hva gjelder unntak fra kravet om tilbud om stilling for å få utstedt politiattest, gis også behovet for endring i vaktvirksomhetsforskriften en omtale i proposisjonen.

Departementet tar videre sikte på å fjerne kravet i vaktvirksomhetsforskriften § 5 tredje ledd siste punktum om makulering av politiattest. Endringen vil bidra til å forenkle politiets arbeid ved årlig vandelskontroll, og varsling etter lovens § 8 tredje ledd.

Endelig foreslås det retting av en inkurie i vaktvirksomhetsloven § 19.

2 Bakgrunnen for forslagene

Justis- og beredskapsdepartementet sendte 23. februar 2021 forslag til endringer i vaktvirksomhetsloven § 8 og vaktvirksomhetsforskriften §§ 2 og 5 på høring med høringsfrist 18. mai 2021. Departementet foreslo i høringsnotatet å innføre særregler knyttet til alderskravet og å tydeliggjøre at vandelskravet gjelder tilsvarende for lærlinger i sikkerhetsfaget og for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning. Videre ble det foreslått å gjøre unntak fra kravet i vaktvirksomhets-

forskriften om konkret tilbud om stilling for å få utstedt politiattest, for bedre å kunne legge til rette for bruk av lærlinger og skoleelever med behov for praksisplass.

Høringsnotatet ble sendt til følgende høringsinstanser:

Departementene

Arbeids- og velferdsdirektoratet
 Arbeidstilsynet
 Datatilsynet
 Departementenes Sikkerhets- og Serviceorganisasjon
 Digitaliseringsdirektoratet
 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
 Domstoladministrasjonen
 Forbrukertilsynet
 Kriminalomsorgsdirektoratet
 Kripes
 Likestillings- og diskrimineringsombudet
 Luftfartstilsynet
 Nasjonal kommunikasjonsmyndighet
 Nasjonal sikkerhetsmyndighet
 Norges Bank
 Personvernemnda
 Politidirektoratet
 Politidistriktene
 Politiets sikkerhetstjeneste (PST)
 Politihøgskolen (PHS)
 Regjeringsadvokaten
 Riksadvokaten
 Sametinget
 Sivil klareringsmyndighet
 Skattedirektoratet
 Spesialenheten for politisaker
 Statsadvokatembetene
 Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS- utvalget)
 Stortingets ombudsmann for forvaltningen (sivilombudsmannen)
 Sysselmannen på Svalbard
 Tolletaten
 Utlendingsdirektoratet
 Økokrim

Den Norske Advokatforening
 Den Norske Dommerforening
 Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen
 Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo
 Det juridiske fakultet ved Universitetet i Tromsø
 Finans Norge
 Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)
 Juristforbundet
 Juss-Buss

Jussformidlingen
 Kommunesektorens organisasjon (KS)
 Landsorganisasjonen i Norge (LO)
 Nasjonal Grunnutdanning for Vekttere
 NHO Service og Handel
 Norges idrettsforbund
 Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM)
 Norsk Arbeidsmandsforbund
 Norsk Sikkerhetsforening
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Næringslivets Sikkerhetsorganisasjon
 Næringslivets Sikkerhetsråd
 Parat
 Politiets Fellesforbund
 Regelrådet
 Rettspolitisk forening
 Virke

3 Gjeldende rett

Etter gjeldende rett må den som skal tilsettes i foretak som omfattes av loven og som skal utføre vaktjeneste eller ha oppgaver direkte knyttet til vaktjeneste være fylt 18 år, jf. vaktvirksomhetsloven § 8 første ledd tredje punktum. I tillegg må vedkommende ha tilfredsstillende vandel, jf. første punktum. Det kan kreves uttømmende og utvidet politiattest. Etter forskrift 28. mars 2011 nr. 337 om vaktvirksomhet (vaktvirksomhetsforskriften) § 5 tredje ledd første punktum skal politiattest bare utstedes når det foreligger et konkret tilbud om stilling i vaktvirksomhet.

I tidligere forskrift 25. mai 2004 nr. 787 om vaktvirksomhet § 4 siste ledd ble det vist til at «Personer som er lærlinger under loven om fagopplæring i arbeidslivet behøver ikke oppfylle alderskravet i loven § 7 første ledd (fylt 18 år)». Det var likevel slik at alderskravet på 18 år gjaldt dersom de skulle utføre tjeneste alene uten tilsyn/ ledsager. Arbeidsgruppen som utarbeidet forslaget til ny vaktvirksomhetslov, foreslo at unntaket i forskriften for lærlinger ble tatt inn i loven. Ingen av høringsinstansene den gang hadde merknader til forslaget.

Daværende Justis- og politidepartement valgte imidlertid ikke å følge opp dette, jf. omtalen i Ot.prp. nr. 49 (2008–2009) om lov om endringer i lov om vaktvirksomhet punkt 5.5:

«Departementet er uenig med arbeidsgruppen i at man bør flytte unntaket fra alderskravet for lærlinger inn i loven. Departementet mener at unntaksbestemmelsen bør fjernes. Etter

departementets syn bør alderskravet på 18 år gjelde for alle som skal utføre ansvarlig tjeneste, det vil si selvstendig tjenestutførelse uten tilsyn eller oppfølging ved fysisk tilstedeværelse av en godkjent vokter. Opplæring kan skje før personen er fylt 18 år.»

Uttalelsen må ses i sammenheng med det som i punkt 5.2.3 ble uttalt om vandelskravet:

«I praksis vil endringen innebære at to kumulative kriterier må være oppfylt for at vandelskontroll skal finne sted. For det første gjelder vandelskravet bare for personer som «skal tilsettes» i foretak som omfattes av loven. Politattest skal kun utstedes når det foreligger et konkret tilbud om stilling i et vaktforetak. For det andre vil kravet gjelde kun for personer som «skal utføre vaktjeneste» eller alternativt «har oppgaver direkte knyttet til vaktjeneste. [...] Med alternativet «oppgaver direkte knyttet til vaktjeneste» gis det adgang for å undersøke vandelen til enkelte ansatte som ikke utfører vaktjeneste selv, men som for eksempel har tilsvarende tilgang til sensitive opplysninger mv.»

Uttrykket «[p]ersonen» i lovens § 8 første ledd tredje punktum viser tilbake til «[d]en som skal tilsettes i foretak som omfattes av loven og som skal utføre vaktjeneste eller ha oppgaver direkte knyttet til vaktjeneste». Departementet legger derfor til grunn at de to kumulative vilkårene gjelder både for alderskravet og vandelskravet. Dette betyr at det i realiteten ikke stilles et alderskrav for de som ikke tilsettes i foretaket, og som heller ikke utfører vaktjeneste eller har oppgaver direkte knyttet til vaktjeneste. Dette støttes også av uttalelsen i forarbeidene om at «Opplæring kan skje før personen er fylt 18 år.»

Lærlinger og skoleelever må imidlertid være fylt 18 år og ha tilfredsstillende vandel for at de skal kunne utføre ansvarlig tjeneste og/eller gis tilgang til sensitive opplysninger. At opplæring kan skje før personen er fylt 18 år slik det fremgår av forarbeidene, endrer ikke dette.

4 Forslagene om endringer i vaktvirksomhetsloven

4.1 Forslaget i høringsnotatet

Alderskravet og kravet om tilbud om ansettelse skaper problemer for lærlinger i sikkerhetsfaget,

som ofte kan være under 18 år og heller ikke vil kunne dokumentere konkret tilbud om stilling i en sikkerhetsbedrift. Uten at ansettelseskravet er oppfylt, kan de heller ikke dokumentere tilfredsstillende vandel gjennom fremleggelse av politattest. De kan likevel ha behov for arbeid og opplæring som lærling i en slik bedrift før fylte 18 år.

Departementet foreslo derfor i høringsnotatet å lofeste at vandelskravet også bør gjelde for lærlinger i sikkerhetsfaget og for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning som har praksis i vaktvirksomhetsforetak. I tillegg ble det foreslått å gjøre unntak fra alderskravet i vaktvirksomhetsloven § 8. Forslaget innebar at det også stilles krav om politattest for disse to gruppene, og det ble derfor foreslått å endre vaktvirksomhetsforskriften § 5.

4.2 Høringsinstansenes syn

4.2.1 Særregler om alderskravet og kravet om konkret tilbud om stilling

Politidirektoratet, Kripos, Oslo politidistrikt, Sør-Vest politidistrikt, Troms politidistrikt, Finnmark politidistrikt, Kommunenes sentralforbund (KS), Avarn Security, NHO Service og Handel og Departementenes serviceorganisasjon (DSS) støtter forslagene om å innføre særregler knyttet til alderskravet og kravet til ansettelse for lærlinger i sikkerhetsfaget og for skoleelever på videregående skole med faget yrkesfaglig fordypning.

Politidirektoratet viser i sin høringsuttalelse til at direktoratet gjennom Nasjonalt fagråd for vaktvirksomhet er kjent med utfordringene knyttet til rekruttering til sikkerhetsbransjen og til nødvendig opplæring av elever og lærlinger. Politidirektoratet stiller seg derfor positive til forslagene, og mener at disse er egnet til å dekke sikkerhetsbransjens behov, samtidig som forslagene bidrar til å sikre god kvalitet på vaktjenestene og legge til rette for effektiv kontroll av virksomhetene.

Oslo politidistrikt støtter forslaget om å endre regelverket slik at det i større grad tilrettelegges for rekruttering til sikkerhetsbransjen, men uttaler at det ikke fremgår klart nok av forslaget til § 8 første ledd at lærlinger kan unntas fra alderskravet, dvs. at de kan jobbe som lærlinger selv om de er under 18 år.

Sør-Vest politidistrikt, Troms politidistrikt og Finnmark politidistrikt mener at ordningen bør gjelde generelt, og ikke i form av en dispensasjonsordning som vil medføre at politiet må vurdere om det skal gis unntak fra alderskravet i hvert enkelt tilfelle.

Kommunenes sentralforbund (KS) støtter forslaget ut fra hensynet til å gjøre det lettere å få lærlinger til sikkerhetsfaget.

NHO Service og Handel gir sin tilslutning til forslaget om å innføre særregler knyttet til alderskravet for lærlinger i sikkerhetsfaget og for skoleelever på videregående skole med faget yrkesfaglig fordypning, likevel slik at det stilles krav om fremleggelse av politiattest. *NHO Service og Handel* er videre enig i at det på tilsvarende måte gis særregler knyttet til kravet om tilbud om ansettelse for disse gruppene. *NHO Service og Handel* uttaler:

«Vi understreker også at det bør ligge klare føringer til grunn om at lærlinger og skoleelever under 18 år ikke kan utføre selvstendig arbeid, men kun opptre i følge med godkjent praksisinstruktør under utøvelse av praktisk tjeneste. Krav til praksisinstruktør bør minimum være tilsvarende de krav som stilles til praksisinstruktører i den Nasjonale grunnleggende vekteropplæringen. Kravet her er minimum 4 års dokumenterbar praksis som vekter for praksisinstruktøren, samt at bedriften skal ha en oversikt tilgjengelig for politiet ved kontroll på hvem det er som er registret som praksisinstruktør i den enkelte virksomheten.

NHO Service og Handel støtter forslaget med de merknader som er gitt over.»

Avarn Security stiller seg bak forslagene og bemerker:

«Som bransjens største aktør finner *Avarn Security* det særs viktig at lovverket legger til rette for sikkerhetsfagets utvikling for å kunne møte morgendagens behov. Essensielt i dette ligger fagbrevordningen og mulighet for å gjennomføre læretiden på like vilkår uavhengig av når på året man er født. I dagens lovverk vil to lærlinger kunne oppleve ulik mulighet til å praktisere vakttjenester avhengig av når på året de er født. De foreslåtte endringene vil øke kvaliteten på opplæringen og sikre mer likhet.»

Parat, som eneste høringsinstans, støtter ikke forslaget og viser til:

«*Parat* reagerer på unntaket fra kravet om tilbud om fast ansettelse for lærlinger i sikkerhetsfaget, og for skoleelever på VGS med faget yrkesfaglig fordypning. Etter vår oppfatning åpner dette for at bransjen vil kunne bruke lær-

linger som billig arbeidskraft, uten å ha intensjoner om fast ansettelse. Dette opplever vi som uheldig.

Vi får allerede tilbakemeldinger fra tillitsvalgte om at lærlinger brukes som ordinært mannskap, ikke som mannskap under opplæring og veiledning som kommer i tillegg til det man kan anse for å være en fast og ordinær bemanning.

Av samme grunn er vi kritisk til å gjøre unntak fra alderskravet på 18 år for disse gruppene. Slik våre tillitsvalgte i bransjen beskriver arbeidshverdagen for vektere – er vi svært kritisk til å la personer under 18 år arbeide alene som vekter.

Parat kan på denne bakgrunn ikke gi sin tilslutning til de foreslåtte endringene i vaktvirksomhetsloven og vaktvirksomhetsforskriften.»

4.2.2 Kravet om tilfredsstillende vandel og politiattest

Politidirektoratet, Oslo politidistrikt, Finnmark politidistrikt og Kripas støtter forslaget om at vandelskravet også bør gjelde for lærlinger i sikkerhetsfaget og for skoleelever.

Oslo politidistrikt viser til at:

«Elever og lærlinger bør få anledning til å delta i vaktutøvelsen med så få begrensninger som mulig, noe som i mange tilfeller innebærer at de også vil få tilgang til sensitiv informasjon hos vakselskapets/opplæringsbedriftens kunder. Dette tilsier at vandelskrav også bør gjøres gjeldende overfor denne gruppen.»

Oslo politidistrikt støtter også departementets forslag om å fjerne vaktvirksomhetsforskriften § 5 tredje ledd siste punktum om makulering av politiattest og uttrykker at det kan bidra til å forenkle politiets arbeid ved årlig vandelskontroll, og varsling etter lovens § 8 tredje ledd. *Politidistriktet* viser til at dagens krav om makulering så snart ansettelsesprosessen er avsluttet, medfører at politiet ved senere vandelskontroll må informere om alle tidligere forhold av betydning, slik at arbeidsgiver kan foreta en helhetlig vurdering. Ved å gi vaktforetakene mulighet til å oppbevare politiattesten så lenge ansettelsesforholdet varer, vil det være tilstrekkelig å informere om det siste (gjeldende) forholdet.

Finnmark politidistrikt støtter forslaget til endring i vaktvirksomhetsforskriften § 5, men vurderer at den foreslåtte ordlyden i bestemmelsen bør presiseres ytterligere slik at det er tydelig at det

må være avklart at den konkrete lærlingen/eleven skal tilsettes som lærling/være i praksis hos opplæringsbedriften, ikke kun at det foreligger en overordnet avtale mellom skolen og bedriften. Finnmark politidistrikt foreslår en endring i ordlyden i tråd med dette.

Politidirektoratet gir i sin høringsuttalelse sin tilslutning til Finnmark politidistrikts innspill og er enige i forslag til endring av ordlyden.

4.2.3 *Politiets varslingsplikt etter vaktvirksomhetsloven § 8 tredje ledd*

Både *Oslo og Sør-Vest politidistrikt* har i høringsrunden trukket frem behovet for å avklare hvorvidt lærlinger og skoleelever vil omfattes av vaktvirksomhetsloven § 8 om varsel til foretaket om straffbare forhold etter innhenting av politiattest.

Oslo politidistrikt viser til at de foreslåtte endringene knyttet til politiattest og vandelskontroll begrenser seg til muligheten for å sjekkeandel ved ansettelse. Politidistriktet uttaler:

«I henhold til vaktvirksomhetsloven § 8 tredje ledd har politiet plikt til å varsle vaktforetak om ansatte som er under etterforskning for forhold som har betydning for tilliten i vedkommendes arbeid. Vaktvirksomhetsforskriften § 42 bestemmer at politiet årlig skal foreta vandelskontroll av vaktforetak.

Det antas at lærlinger omfattes av disse bestemmelsene når de har fylt 18 år, gitt at de er ansatt i vaktforetaket (midlertidig stilling). Varslingsplikt og årlig vandelskontroll antas ikke å gjelde for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning, ettersom disse hovedsakelig er under 18 år, og ikke er ansatt i virksomheten.

Med tanke på at lærlinger (under 18 år) og skoleelever skal være under tilsyn og veiledning når de utfører vaktjeneste, og at lære- og praksistid er tidsbegrenset, anser Oslo politidistrikt at det ikke er nødvendig med «løpende» vandelskontroll av disse gruppene. Krav om fremleggelse av politiattest ved oppstart bidrar likevel til å ivareta kundenes og publikums forventning om at personer som utfører vaktjeneste er vurdert skikket til å fylle en så tillitskrevende funksjon.»

Sør-Vest politidistrikt ber om at det avklares om lærlinger og skoleelever vil omfattes av vaktvirksomhetslovens § 8 om varsel til foretaket om straffbare forhold etter innhenting av politiattest.

Også *Politidirektoratet* mener at det er behov for en avklaring da det er viktig at politiet har en enhetlig forståelse av varslingsplikten og årlig vandelskontroll for denne gruppen. Politiets varslingsplikt kan medføre inngripende tiltak, og det er derfor nødvendig med et klart og forutsigbart regelverk.

5 Departementets vurderinger

5.1 Innledning

De foreslåtte endringene i høringsnotatet knyttet seg til endringer i både lov og forskrift. Bakgrunnen for dette er at forslagene er nært knyttet til hverandre. Selv om det i denne lovproposisjonen kun foreslås endringer i vaktvirksomhetsloven, vil derfor departementet nedenfor også drøfte behovet for endringer i vaktvirksomhetsforskriften.

5.2 Særregler om alderskravet

Loven oppstiller i dag ikke noe alderskrav for lærlinger som ikke skal tilsettes i vaktvirksomhetsforetak. Heller ikke for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning er det et slikt alderskrav i dag, i og med at disse ikke tilsettes i foretaket.

Det har over flere år vært et uttalt mål å gi flere ungdommer mulighet til å ta fag- eller svennebrev. I 2015 ble det utarbeidet en strategi for å få flere lærlinger i staten. Også de store selskapene i sikkerhetsbransjen har satset mye på lærlingeordningen. Tall fra utdanningssektoren viser at antall løpende lærekontrakter i sikkerhetsbransjen har økt fra 184 løpende lærekontrakter i 2017 til 259 lærekontrakter i 2021. Statistikken fra Utdanningsdirektoratet viser også at 73,4 % av de som søkte om lærekontrakt i sikkerhetsfaget i løpet av 2021, fikk dette.

Selv om antall lærekontrakter har økt noe har likevel erfaringene de senere årene vist at rekrutteringen av lærlinger i sikkerhetsfaget vanskelig gjøres ved at det i praksis stilles krav om at vedkommende må være over 18 år for å få lærlingeplass. Justis- og beredskapsdepartementet mener derfor at det er nødvendig å tydeliggjøre i loven at lærlinger kan tilsettes og utføre vaktjeneste eller ha oppgaver direkte knyttet til vaktjeneste før de er fylt 18 år.

Med unntak av Parat gir samtlige høringsinstanser som har avgitt høringsuttalelse, sin tilslutning til å innføre et unntak knyttet til alderskravet for lærlinger. KS og sikkerhetsbransjen gir

uttrykk for at dette vil bidra til å gjøre det lettere å rekruttere lærlinger til sikkerhetsfaget. Departementet tiltrer denne vurderingen.

Sør-Vest politidistrikt, Troms politidistrikt og Finnmark politidistrikt uttaler alle at en slik særregel bør gjelde generelt, og ikke i form av en dispensasjonsordning som medfører at politiet må vurdere om det skal gis unntak fra alderskravet i hvert enkelt tilfelle. En dispensasjonsordning vil kreve ytterligere saksbehandling og økt ressursbruk. Departementet er enig i denne vurderingen. Som det fremgår over oppstiller loven i dag ikke noe alderskrav for lærlinger som ikke skal tilsettes i vaktvirksomhetsforetak. Heller ikke for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning er det et slikt alderskrav i dag i og med at disse ikke tilsettes i foretaket. Departementet har derfor etter en fornyet vurdering kommet til at det ikke er behov for å gjøre noe unntak fra alderskravet, men at det i stedet innføres en særregel som vil gjelde generelt.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at det innføres en særregel for lærlinger i sikkerhetsfaget i vaktvirksomhetsloven § 8 som tydeliggjør at de kan tilsettes i foretak som omfattes av loven og utføre vaktjeneste eller ha oppgaver knyttet til vaktjeneste før de er fylt 18 år. Dette vil bidra til å sikre at lærlinger lettere får lærlingekontrakt i en sikkerhetsbedrift.

Skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning tilsettes ikke i virksomheten og det vil derfor ikke være nødvendig å innføre noen særregel for denne gruppen, jf. merknad til vaktvirksomhetsloven § 8.

5.3 Kravet om tilfredsstillendeandel og politiattest

Det følger av vaktvirksomhetsloven § 8 og forarbeidene til denne at vandelskravet bare gjelder for personer som skal tilsettes i foretak som omfattes av loven, og som skal utføre vaktjeneste eller ha oppgaver direkte knyttet til vaktjeneste. Departementet ga i Ot.prp. nr. 49 (2008–2009) punkt 5.2.3 uttrykk for følgende om spørsmålet om hvem som skulle omfattes av vandelskravet:

«Departementet finner det viktig at personkretsen som omfattes av vandelskravet avgrenses på en hensiktsmessig måte, slik at det ikke er adgang til å innhente politiattest i flere tilfelle enn det som er nødvendig ut fra formålet med loven. Departementet er derfor enig i arbeidsgruppens forslag til innsnevring, slik at

det ikke skal være adgang til å vandelskontrollere alle kategorier ansatte i foretaket med hjemmel i vaktvirksomhetsloven.

I praksis vil endringen innebære at to kumulative kriterier må være oppfylt for at vandelskontroll skal finne sted. For det første gjelder vandelskravet bare for personer som «skal tilsettes» i foretak som omfattes av loven. Poliattest skal kun utstedes når det foreligger et konkret tilbud om stilling i et vaktforetak. For det andre vil kravet gjelde kun for personer som «skal utføre vaktjeneste» eller alternativt «har oppgaver direkte knyttet til vaktjeneste». Med hjemmel i vaktvirksomhetsloven vil det således ikke være adgang til å vandelskontrollere annet personell ansatt i foretaket. Det gjelder blant annet personer som utfører rene serviceoppgaver eller andre oppgaver som faller utenfor lovens definisjon av vaktjenester.

Med alternativet «oppgaver direkte knyttet til vaktjeneste» gis det adgang for å undersøke vandelen til enkelte ansatte som ikke utfører vaktjeneste selv, men som for eksempel har tilsvarende tilgang til sensitive opplysninger mv. Det forutsettes at søknader om utstedelse av poliattest til sistnevnte gruppe undergis en nøye og restriktiv vurdering.»

Når det gjelder innholdet i vandelskravet, er det i Ot.prp. nr. 54 (1999–2000) om lov om vaktvirksomhet side 25, med referanse til Innst.O.nr. 52 (1987–88) side 7 vist til følgende:

«[...] Kravet til godandel er imidlertid ikke slik å forstå at enhver liten plett på en personsandel skal diskvalifisere vedkommende fra ansettelse i et vakt-selskap. Det må vurderes om forholdet innebærer noen fare for kriminalitet – særlig volds- og vinningskriminalitet – og/eller brudd på den tillit som ansatte i vakt-selskaper må ha.»

Vandelskravet gjelder ikke for lærlinger og for skoleelever som verken tilsettes, skal utføre selvstendig arbeid eller ha tilgang til sensitive opplysninger. Både lærlinger og skoleelever med yrkesfaglig fordypning vil være på oppdrag hos bransjens kunder, noe som medfører at de vil kunne få tilgang til sensitiv informasjon om kundens verdier, sikringsutstyr og rutiner. Enkelte av vaktvirksomhetsforetakenes kunder har i dag en forventning om at lærlinger og skoleelever kan fremlegge poliattest og at vaktvirksomhetsforetaket kan dokumentere dette. Lærlinger og skoleelever har derfor i praksis hatt problemer med å få prak-

sisplass på grunn av hvordan dagens regelverk om krav til alder, tilbud om stilling og politiattest har vært tolket.

Dersom sikkerhetsbedriften ikke kan gi lærlingene og skoleelevene selvstendig arbeid som gir tilgang til sensitive opplysninger, kan man risikere at læretiden ikke bli fullgod. Departementet mener derfor at det er behov for å fastsette i lov at vandelskravet også skal gjelde for lærlinger i sikkerhetsfaget og for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning som har praksis i foretak som omfattes av loven, uavhengig av om de tilsettes, jf. forslag til § 8 første ledd nytt andre punktum.

Departementet vil på denne bakgrunn legge opp til at det i vaktvirksomhetsforskriften § 5 gjøres unntak for kravet om ansettelse for lærlinger i sikkerhetsfaget og for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning slik at de kan få utstedt politiattest.

Departementet ble i forbindelse med høringen gjort oppmerksom på behovet for å fjerne regelen knyttet til makulering av politiattest i vaktvirksomhetsforskriften § 5 tredje ledd siste punktum. Bestemmelsen avviker fra den generelle regelen om oppbevaring av politiattest i politiregisterforskriften § 37-2 og bør fjernes. Som Oslo politidistrikt i sin høringsuttalelse peker på, medfører dagens krav til makulering av politiattesten så snart ansettelsesprosessen er avsluttet, at politiet ved senere vandelskontroll vil måtte informere om alle tidligere forhold av betydning. Ved å fjerne kravet om makulering av politiattesten slik at vaktforetakene kan oppbevare denne så lenge ansettelsesforholdet varer, vil det være tilstrekkelig for politiet kun å informere om det siste (gjeldende) forholdet. Endringen vil således bidra til å forenkle politiets arbeid ved den årlige vandelskontrollen og varslingen etter lovens § 8 tredje ledd. Departementet legger på denne bakgrunn opp til å endre forskriften i tråd med dette.

5.4 Politiets varslingsplikt etter vaktvirksomhetsloven § 8 tredje ledd

Oslo politidistrikt og Sør-Vest politidistrikt reiste i forbindelse med høringen spørsmål om politiets varslingsplikt etter vaktvirksomhetsloven § 8 tredje ledd også vil omfatte lærlinger i sikkerhetsfaget og skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning etter innhenting av politiattest.

Vaktvirksomhetsloven § 8 tredje ledd lyder:

«Politiet har plikt til å varsle vaktforetaket om ansatte, som skal utføre vaktjeneste eller har

oppgaver direkte knyttet til vaktjeneste, som er under etterforskning for straffbare forhold av alvorlig karakter eller forhold som har betydning for tilliten i vedkommendes arbeid. Plikten gjelder såfremt opplysningene kan gis uten å skade etterforskningen.»

Vaktvirksomhetsloven § 8 tredje ledd etablerer en egen varslingsplikt uavhengig av lov 28. mai 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterloven) § 43. Det er en forutsetning for varslingsplikten etter vaktvirksomhetsloven § 8 tredje ledd at det gjelder en ansatt som skal utføre vaktjeneste eller har oppgaver direkte knyttet til vaktjeneste.

Spørsmålet om politiets varslingsplikt etter § 8 tredje ledd stiller seg noe annerledes når det gjelder lærlinger i sikkerhetsfaget enn for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning. Lærlinger ansettes i stor grad i midlertidige stillinger, og har status som arbeidstaker i lærebedriften med de samme rettighetene og pliktene som andre arbeidstakere. Etter departementets oppfatning omfatter politiets varslingsplikt lærlinger som tilsettes. For det tilfelle at lærlingen unntaksvis ikke ansettes midlertidig foreligger det ikke slik varslingsplikt for politiet.

Det vil etter departementets vurdering ikke foreligge noen varslingsplikt etter vaktvirksomhetsloven § 8 tredje ledd når det gjelder skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning, da disse ikke tilsettes, men kun vil være utplassert i praksis i et meget begrenset tidsrom for eksempel en til to uker i løpet av et helt skoleår.

Varslingsplikten inntreffer når den ansatte er under etterforskning for straffbare forhold av alvorlig karakter eller er av betydning for tilliten i vedkommendes arbeid. Opplysningsplikten inntreffer bare såfremt opplysningene kan gis uten å skade etterforskningen, jf. vaktvirksomhetsloven § 8 tredje ledd annet punktum.

Politiregisterloven § 43 åpner for at mottaker av attest (typisk arbeidsgiver) kan henvende seg til politiet og spørre om det er noen nye opplysninger av betydning, for eksempel der man har mistanke om at den ansatte har begått noe straffbart og ønsker å få det bekreftet eller avkreftet. Bestemmelsen gir ikke noen plikt for politiet til å utlevere opplysninger uoppfordret. Politiet kan imidlertid etter politiregisterloven utlevere opplysninger for å forebygge lovbrudd, og det kan også utleveres opplysninger i mottakers interesse på nærmere vilkår.

Når det gjelder spørsmålet om politiet har plikt til å etterkomme anmodningen om opplysninger

om eventuelle nye straffbare forhold, følger det av Ot.prp. nr. 49 (2008–2009) under spesialmerkningene til § 8 at

«Dersom foretaket henvender seg til politiet på eget initiativ med mistanke om at en ansatt som utfører vakttjeneste eller har oppgaver direkte knyttet til vakttjeneste har begått straffbare handlinger, så forutsettes det at politiet foretar en undersøkelse av om meldeplikten er oppfylt. Avdekker undersøkelsen at meldeplikten mot formodning ikke skulle være oppfylt, må politiet snarest rette dette opp. Begrensningen om at opplysningene må kunne gis uten å skade etterforskningen gjelder også her.»

Departementet ser etter dette ikke behov for å endre vaktvirksomhetsloven § 8 tredje ledd.

Det er en forutsetning for at varslingsplikten skal fungere i praksis at det nasjonale registeret for vaktvirksomhet er i funksjon. Forskrift 25. januar 2022 nr. 120 om nasjonalt register for vaktvirksomhet trådte i kraft 1. april 2022.

5.5 Endring av vaktvirksomhetsloven § 19

Vaktvirksomhetsforskriften § 4 angir hvem kravet til tilfredsstillende vandel etter vaktvirksomhetsloven § 3 omfatter. I tillegg fremgår det at kravet gjelder forhold som kan anmerkes på uttømmende og utvidet politiattest. Det har vært langvarig praksis for å kreve uttømmende og utvidet attest for personer som nevnt i vaktvirksomhetsforskriften § 4, på samme måte som for vektere. Dette gjelder innehaver, daglig leder og andre med vesentlig innflytelse på virksomheten. Departementet er imidlertid blitt oppmerksom på at kravet om politiattest for denne gruppen ved en inkurie ikke har en klar forankring i loven, slik som kravet for vektere etter § 8.

Departementet foreslår derfor å gjøre en tilføyelse om dette i vaktvirksomhetsloven § 19 for å etablere en klar hjemmel for å gi forskrifter om krav om politiattest for personer som nevnt i vaktvirksomhetsloven § 3 (innehaver, daglig leder og andre personer som har vesentlig innflytelse på virksomheten mv.).

Forslaget har ikke vært på høring idet dette anses åpenbart unødvendig, jf. utredningsinstruksen punkt 3-3.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om å innføre krav om politiattest for lærlinger i sikkerhetsfaget og for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning mellom 16 og 18 år, vil medføre at det må utstedes noen flere politiattester per år, men antallet antas å ville være lavt og ikke ha nevneverdige økonomiske eller administrative konsekvenser for politiet. Eventuelle merkostnader for politiet dekkes innenfor Justis- og beredskapsdepartementets gjeldende budsjettammer.

Forslagene for øvrig antas ikke å medføre vesentlige økonomiske og/eller administrative konsekvenser.

7 Merknader til bestemmelsene

Til vaktvirksomhetsloven § 8

Bestemmelsen i § 8 *første ledd annet punktum* er ny, og slår fast at vandelskravet gjelder tilsvarende for lærlinger i sikkerhetsfaget og for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning som har praksis i foretak som omfattes av loven. Endringen i annet punktum innebærer at lærlinger i sikkerhetsfaget må ha tilfredsstillende vandel, uavhengig av om de er tilsatt i vaktvirksomhetsforetaket der de har lærlingeplass. Også skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning som har praksis i et vaktvirksomhetsforetak, må ha tilfredsstillende vandel.

Bestemmelsen i § 8 *første ledd femte punktum* er ny, og slår fast at lærlinger kan tilsettes i foretak som omfattes av loven, og utføre vakttjeneste eller ha oppgaver direkte knyttet til vakttjeneste før de er fylt 18 år. Bestemmelsen gjør unntak fra 18-årsgrensen i første ledd fjerde punktum. Loven oppstiller ikke noen aldersgrense for lærlinger som ikke skal tilsettes i vaktvirksomhetsforetak, og heller ikke for skoleelever, i og med at disse ikke tilsettes i foretaket. For disse gruppene er det derfor ikke behov for noe unntak.

Til vaktvirksomhetsloven § 19

Det er forutsatt at personer som nevnt i vaktvirksomhetsloven § 3 skal fremlegge politiattest. Ved en inkurie har kravet om politiattest for denne gruppen ikke en klar forankring i loven. Det gjøres derfor en tilføyelse i § 19 som etablerer en klar hjemmel for å gi forskrifter om krav om politiattest for personer som nevnt i vaktvirksomhetsloven § 3.

Justis- og beredskapsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i vaktvirksomhetsloven (særregler for lærlinger i sikkerhetsfaget og for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning mv.).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i vaktvirksomhetsloven (særregler for lærlinger i sikkerhetsfaget og for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning mv.) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i vaktvirksomhetsloven (særregler for lærlinger i sikkerhetsfaget og for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning mv.)

I

I lov 5. januar 2001 nr. 1 om vaktvirksomhet gjøres følgende endringer:

§ 8 overskriften skal lyde:
Krav til ansatte mv.

§ 8 første ledd skal lyde:

Den som skal tilsettes i foretak som omfattes av loven, og som enten skal utføre vakttjeneste eller ha oppgaver direkte knyttet til vakttjeneste, må ha tilfredsstillende vandel. *Vandelskravet gjelder tilsvarende for lærlinger i sikkerhetsfaget og for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning som har praksis i foretak som omfattes av loven.* Det kan kreves uttømmende og utvidet politiattest. *Personer som nevnt i første punktum må være fylt 18 år. Lærlinger i sikkerhetsfaget kan likevel tilsettes i foretak som omfattes av loven og utføre vakttjeneste eller*

ha oppgaver direkte knyttet til vakttjeneste før de er fylt 18 år.

§ 19 første ledd skal lyde:

Departementet skal gi forskrifter om *egenvakt-hold, krav til uttømmende og utvidet politiattest for personer som nevnt i § 3, den nærmere gjennomføringen av § 4 første ledd annet punktum (årlig kontroll), § 8 første ledd første og annet punktum (kravet om tilfredsstillende vandel og om politiattest), § 9 (krav til utdanning, herunder om dispensasjon fra utdanningskravet og om godkjenning av utenlandske utdanninger), § 10 (uniformering), § 11 (legitimasjon), § 13 (bruk av hund) og § 16 (opplysnings- og rapporteringsplikt).*

II

Endringene trer i kraft straks.

